

El cor de la pera

(ALDC, V, 1241. El cor de la pera)

L'enunciat designa la part central d'aquesta fruita on hi ha els pinyols. Les motivacions es refereixen a:

1) 'la part central': *cor* (< COR), amb les var. *cort* i *co* (veg. PALDC, I, mapa 26) i probablement el der. *corranxo* 134 (no DCVB ni DECAt); la mateixa imatge es troba en el cast. i arag. *corazón*; *ànima* 16 (< ANĪMA); *os* 31 (< llat. vg. ÖSSUM, llat. cl. ōs, ōssis); *moll* 86, 89, 91 (< llat. vg. *MEDŪLLUM, masculinització de MEDŪLLA 'moll de l'os'); *ventre* 157 (< VENTREM); *nirvi* 49 (< llat. vg. NERVĪUM), considerat el centre, la font de la fruita; *suro* 139, 165 (< SŪBER), per comparació amb el cor de la panolla de blat de moro (veg. mapes 709 i 747); *corcoll* 93, d'origen incert, a partir del significat de 'insecte de l'interior dels llegums o cereals';

2) 'llavor, llavors': *llavor* 51, 60, 183 (< LABOREM 'fatiga, treball' > 'feina agrícola' > 'producte agrícola' > 'llavor'), var. *llagor* 89, per equivalència acústica, dim. *llavoreta* 178; *grans* 87 (< GRANUM), *graner* 34, der. de *gra*, *grana* 38 (< GRANA, pl. de GRANUM); *pinyols* 56, 82, var. de *pinyó*, der. de *pinya* (< PĪNEA); *pepites* 137, 138 ← cast. (< llat. vg. *PĪPPĪTA, var. de PĪTUĪTA);

3) 'peduncle': *capoll* 36, 71, 75, 79 (< llat. vg. *CAPPULLU, encreuament de CAPPELLU 'capell' i CUCULLU 'caputxó'); *cua* 86, 109 (< llat. vg. CŌDA, a través de *coa*), var. *coua* 83, amb *-u-* antihiàtica; *cul* 51 (< CŪLUM);

mànc 138 (< llat. vg. MANĪCU); *tronxo* (< potser TRŪNCŪLUS, o d'un mossàrab der. de *TRUNCIARE o manlleu al cast. *troncho*), amb imatge semblant a la de *caluix* 'tronxo de les hortalisses' 42 (< potser CAULIS ÖSSĒUS); *peçó* ← cast. *pezón*, on prové del llat. vg. *PECCIOLUS, per canvi de suf., contracció de *PEDICĪOLUS 'peuet'; *corn* 140 (< CŌRNU 'extrem, punta'); *verdegall* 8, der. de *verd*; *brinça* 164 < *vinça* 'fibra de certs vegetals' × *bri*; l'alg. *tanal* 85 podria ser un der. de *tan*, var. de *tany* 'rebrot, branqueta' (< gäl·lic TANNOS 'roure' × gòtic TAIN 'brot');

4) 'cosa rosegada': diversos der. de *rosegar* (< llat. vg. *RŌSĪCARE, der. de RŌDĒRE 'rosegar') com *rosegall* (var. ioditzada *rosegai* 33, 39, 43, reduïda a *rogai* 47, per pèrdua de la [z]); *rosegó* 14, 18 i *roseg[o]* 22, 29, amb suf. dim.; *rosigó* 93 (var. *rosigon* 100), *rosigot* 99, aquests darrers amb tancament [e] > [i] (veg. mapa 610) i suf. potser pejoratiu; *masteg[ɔ]* 24, 38, der. de *mastegar* (< MASTICARE), amb suf. dim.

Cos 74, 105, 130, *cascollo* 94, *cosco* 118 i *barruscó* 95 són de motivació fosca.

En la distribució geogràfica, *cor* és el significat més extens, *rosegall* i var. estan dispersos pel cat. principatí, *tronxo* s'arracona al ross. i *peçó*, tributari del cast.-arag., és propi del val. sobretot meridional.

Són mots normatius *cor*, *caluix* i *tronxo* com a 'tronc de les hortalisses', des del DG₁, 1932.

